

1_ელი საკითხი:არგუმენტი,ქვეარგუმენტი,კონტარგუმენტი.

არგუმენტი ლათინური სიტყვაა და ნიშნავს მსჯელობისათვის ნათელის მოფენას. მისი მიზანია მსჯელობის ჭეშმარიტების ჩვენება. არგუმენტი არის საბუთი, რომელიც რაიმე აზრის დასამტკიცებლად მოჰყავთ. ის გვეხმარება მსჯელობის განვითარებასა და ლოგიკურად გამართვაში. არგუმენტის მეშვეობით ჩვენ ეფექტურად და დამაჯერებლად წარმოვაჩენთ ჩვენს დამოკიდებულებას და ვასაბუთებთ ჩვენს მოსაზრებას, ანუ არგუმენტაციის მიზანია არა მხოლოდ ავტორის პოზიციის დაფიქსირება, არამედ მისი დამტკიცება და ამ გზით მკითხველის დარწმუნება; არგუმენტად შეიძლება იქცეს ნებისმიერი დებულება, მოსაზრება, ისტორიული ფაქტი, სტატისტიკური მონაცემი, პარალელი, ანალოგია, პირადი გამოცდილება, ცნობილი ჭეშმარიტება, ციტატა, და ა. შ., რომლებიც გამოგვადგება ჩვენი პოზიციის დასამტკიცებლად და, რაც მთავარია, ლოგიკურად და ადეკვატურად უკავშირდება ჩვენს სათქმელს.

კარგი არგუმენტის მახასიათებლებია: 1. თეზისთან უშუალო და პირდაპირი კავშირი; 2. მიზნის ადეკვატურობა; 3. სიცხადე (უნდა იყოს მკაფიო, სათქმელს ნათლად გადმოგვცემდეს); 4. სამსჯელო თემაზე ზუსტად მორგება: არც ზოგადი უნდა იყოს და არც კონკრეტული; არგუმენტად არ გამოგვადგება არარაციონალური მოსაზრება, რომელიც პირადული, ემოციური ან ადამიანის გემოვნებაზეა დამოკიდებული. ასეთ საკითხებზე დავა არასდროს გათავდება და ვერც ჭეშმარიტებას გამოავლენს.

არგუმენტი შეიძლება იყოს მთავარი ანუ ძლიერი, საშუალო ანუ მეორეხარისხოვანი და სუსტი. ამ უკანასკნელს ქვეარგუმენტსაც უწოდებენ. რომელი არგუმენტიც მეტად გაამყარებს ჩვენს პოზიციას, რომელიც უფრო დამაჯერებელია, იგი მთავარია. **ქვეარგუმენტი** არის დამატებითი ინფორმაცია, რომელიც ლოგიკურად ან აზრობრივად არის დაკავშირებული არგუმენტთან და ავტორს ეხმარება განამტკიცოს თავისი პოზიცია და კიდევ უფრო დამაჯერებელი გახადოს ნათქვამი. შეიძლება ითქვას, რომ ქვეარგუმენტი არის არგუმენტის დასაბუთება, დაკონკრეტება და განმტკიცება შესაბამისი მაგალითებით.

კონტარგუმენტი არგუმენტის საწინააღმდეგო დებულებაა. ლოგიკური მსჯელობა ვერ აიგება მხოლოდ არგუმენტების მოხმობით. ავტორი ყოველთვის უნდა ითვალისწინებდეს იმას, რომ არსებობს საწინააღმდეგო თვალსაზრისებიც, საპირისპირო პოზიცია, რომელსაც ისევე აქვს არსებობის უფლება, როგორც სხვას. არგუმენტირებულ მსჯელობაში კონტარგუმენტის მოგერიება, გაბათილება არგუმენტს მეტ დამაჯერებლობას სძენს, ამიტომ მას თავი არასდროს უნდა ავარიდოთ.

არსებობს არგუმენტების კომბინაციის რამდენიმე სქემა:

1. ძლიერი, საშუალო, სუსტი,

2. სუსტი, საშუალო, ძლიერი;

3. საშუალო, სუსტი, ძლიერი;

4. ძლიერი, სუსტი, ძლიერი, სუსტი, ძლიერი.

არგუმენტირებული მსჯელობა არგუმენტების მექანიკური ჯამი არაა, მათ დასაკავშირებლად საჭიროა დამხმარე ენობრივი საშუალებანი: აგრეთვე, ამასთანავე, შესაბამისად, არა მხოლოდ, ისე როგორც, ამის მსგავსად, მაგრამ, მაშინ, ამდენად, ვინაიდან, ამისგან განსხვავებით, ერთი მხრივ, მეორე მხრივ, მიუხედავად ამისა, არანაკლებ მნიშვნელოვანია... და ა.შ.

ასევე, წერისას უნდა გავითვალისწინოთ შემდეგი:

- ეცადეთ ამომწურავად მიაწოდოთ მკითხველს თქვენ მიერ განხილული საკითხი
- ეცადეთ თქვენი მსჯელობა იყოს კარგად ორგანიზებული და ლოგიკურად დალაგებული.
- არ უნდა გაგიტაცოთ მჭევრმეტყველებამ, მაშინ როცა საჭიროა ძლიერი არგუმენტაცია და აზრის მკაფიოდ გამოხატვა.
- არ შეიძლება გადაუმოწმებელი მონაცემების მოხმობა და ბოროტად გამოყენება.
- თავი აარიდეთ ზედმეტად ემოციურ მსჯელობას.
- თქვენი მსჯელობა უნდა იყოს ანალიტიკური, არგუმენტირებული და არა მხოლოდ აღწერითი.

მე-2 საკითხი: ესეს ტიპები.

ესეს მრავალნაირი სახე არსებობს; ესეს ტიპის შერჩევა დამოკიდებულია ჩვენს კონკრეტულ მიზანსა და ამოცანებზე. წერის დაწყებამდე ავტორი განსაზღვრავს თუ რომელი ტიპის ესე უფრო შეესაბამება მის მიზანსა და უპასუხებს სათაურს. აკადემიურ სივრცეში ძირითადად გამოიყენება **აღწერითი** და **არგუმენტირებული** ესე. თითოეული მათგანი მოიცავს ქვეტიპებს, რომლებიც იქმნება მცირე სხვაობითა და კონკრეტული ამოცანის მიხედვით. აღწერითი ესე აერთიანებს შემდეგ ქვეტიპებს: ილუსტრაციული ესე, განმარტებითი ესე, განვითარებითი ესე. **არგუმენტირებული** ესე კი მოიცავს შემდეგ ქვეტიპებს: ინტერპრეტაციული ესე, მიზეზ-შედეგობრივი ესე, შედარება-დაპირისპირებითი ესე.

1) აღწერითი ესე - ავტორი მკითხველს სთავაზობს მოვლენის, ფაქტის, ადგილის, პიროვნების აღწერას. ამ ტიპის ესეში გადმოცემულია ავტორის პირადი დამოკიდებულება, ემოცია ან შთაბეჭდილება. **ასურველია**, ავტორმა შესავალშივე მიაწოდოს ინფორმაცია მკითხველს თუ რატომ შეექმნა მას ეს განწყობა და რამ გამოიწვია ინტერესი ამ საკითხის მიმართ. აღწერითი ესეს შექმნისას ავტორი მეტ-ნაკლებად თავისუფალია სტილისა და ფორმის არჩევაში, თუმცა

თხრობის ენა უნდა იყოს მარტივი. მხრობა სასურველია იყოს ემოციურიც, რათა მკითხველმა აღწერილი სიტუაციის უშუალო თანამონაწილედ იგრძნოს თავი.

ა) ილუსტრაციული ესე - მიზნად ისახავს საკითხის ირგვლივ არსებული ყველა თვალსაზრისისა და თეორიის გაცნობას მკითხველისათვის. ეს ე.წ. მომიხილვითი ხასიათის ტექსტია, რომელიც ფართოდ გამოიყენება სამეცნიერო ნაშრომებსა და პუბლიკაციაში, განსაკუთრებით კი ეკონომიკური მიმოხილვის ან ანალიზის ტიპის ტექსტებში. ამგვარ ესეში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სტატისტიკა და სხვა ობიექტური მონაცემები. აღსანიშნავია, რომ ამ ტიპის ესეში ავტორი ნაკლებად წარმოაჩენს საკუთარ პოზიციასა და დამოკიდებულებას საკითხისადმი და მისი დასკვნები უშუალოდ ეყრდნობა სტატისტიკურ მონაცემებსა და საილუსტრაციო მასალას. აღნიშნული ტიპის ესეს ყველაზე დამახასიათებელი ნიშანია დეტალური და კონკრეტული მაგალითების მოყვანა საკითხის არსის ამომწურავად წარმოჩენისათვის.

ბ) განმარტებითი ესე - ავტორი აწვდის მკითხველს ფაქტის ან მოვლენის გამომწვევ მიზეზებს, უჩვენებს მოსალოდნელ შედეგებს და საკითხის არსის წარმოსაჩენად მოჰყავს სხვადასხვა მოსაზრება ან ფაქტი. ასეთი ესე კარგად გაარკვევს საკითხის არსში მკითხველს; უპირველეს ყოვლისა უნდა განისაზღვროს იმ ცნებების არსი რომელთა შესახებაც ვითარდება მსჯელობა.

გ) განვითარებითი(ევოლუციური) ესე - მოსაზრებები თანმიმდევრულად ვითარდება. განვითარებით ესეში სასურველია მარტივი ან ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანი არგუმენტის გადმოცემით დავიწყოთ მსჯელობა და შემდგომ დავამატოთ სხვა არგუმენტები ან პირიქით დავიწყოთ ყველაზე უფრო სუსტი არგუმენტით და დავასრულოთ ყველაზე მნიშვნელოვანი არგუმენტით.

2) არგუმენტირებული ესე - ავტორი წარმოაჩენს თავის სუბიექტურ მოსაზრებებს, გვთავაზობს საკუთარ პოზიციას და გვიჩვენებს ეთანხმება თუარა ამა თუ იმ შეხედულებას და მის მიერ მოხმობილი არგუმენტებით ლოგიკურად ასაბუთებს თავის სათქმელს. ამ ტიპის ესეს მიზანია დაარწმუნოს მკითხველი თავის მოსაზრებაში, შეცვალოს მისი დამოკიდებულება, მკითხველის პოზიციის მიუხედავად, ეს ყოველივე კი არგუმენტირებული ანუ დასაბუთებული მსჯელობით მიიღწევა.

ა) ინტერპრეტაციული ესე - ძირითადად იქმნება მხატვრული ნაწარმოების ანალიზის დროს და მასში ესეს ავტორის სუბიექტური პოზიციია განსაზღვრული. ინტერპრეტაციული ესე შეიძლება შეიქმნას ისეთ თემებზეც, რომელთა შესახებაც საზოგადოებაში შეიძლება არაერთგვაროვანი დამოკიდებულება არსებობდეს ან უფრო მეტიც, მის შესახებ მკვეთრად სუბიექტური მოსაზრების გამოთქმა სურდეს ესეს ავტორს.

ბ) მიზეზ-შედეგობრივ ესე - განხილულია ამა თუ იმ ფაქტისა და მოვლენის მიზეზი და მისგან გამოწვეული ან მოსალოდნელი შედეგი. მიზეზ-შედეგობრივი ესე გამოიყენება ისეთი

მსჯელობისას, როდესაც ავტორი შეგნებულად ამახვილებს ყურადღებას გამომწვევ მიზეზებზე, რათა ლოგიკურად და მარტივად მიიყვანოს მკითხველი მოსალოდნელ შედეგებამდე და გახადოს უშუალო მონაწილე ამ პროცესისა. ავტორი შეგნებულად უსვამს ხაზს უშუალოდ მიზეზსა და შედეგს და გვერდს უვლის სხვა დამატებითი ინფორმაციის ან სხვა ტიპის მსჯელობის შემოტანას.

გ) შედარება-შეპირისპირებითი ესე - გამოიყენება იმ შემთხვევაში, როდესაც ავტორს სურს მკითხველს მიაწოდოს ორი ან მეტი პოზიციის, დებულების, მოვლენის, ფაქტის, საგნის შედარება ან დაპირისპირება. ავტორმა შეიძლება შედარება-დაპირისპირების შედეგად მიღებული პოზიცია თავადვე დააფიქსიროს ესეში ან შესაძლოა მკითხველს დაუტოვოს არჩევანის საშუალება. აუცილებელია, რომ ავტორი იყოს ობიექტური, თანაბრად წარმოაჩინოს ამა თუ იმ საკითხის როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი მხარე, რათა მოიპოვოს მკითხველის ნდობა და ესემ ბოლომდე შეასრულოს თავისი ფუნქცია.

მე-3 საკითხი:საჯარო გამოსვლის ძირითადი სახეები.საჯარო სიტყვის არქიტექტონიკა.ტექსტის მომზადება სხვადასხვა ტიპის საჯარო გამოსვლისთვის.

საჯარო გამოსვლა-ეს არის ზეპირი მონოლოგის, დიალოგის ან პოლილოგის ტიპის გამოსვლა ფართო აუდიტორიის წინაშე.იგი მიზნად ისახავს საზოგადოებაზე ზეგავლენის მოხდენას და პუბლიკის დარწმუნებას დასახული მიზნის სისწორეში. საჯარო გამოსვლის სახეები: პოლიტიკური სიტყვა ან მიმოხილვა,დიპლომატიური გამოსვლა, სააგიტაციო სიტყვა, კამათი, დისკუსია, პრესკონფერენციასა და ბრიფინგზე წარმოსათქმელი სიტყვა, ლექცია, მოხსენება, სამეცნიერო მიმოხილვა ან ინფორმაცია, საიუბილეო მილოცვა.

საჯარო გამოსვლისას მნიშვნელოვანია აუდიტორიასთან კონტაქტის დამყარება.აუცილებელია, რომ მსმენელი გრძნობდეს მომხსენებლის მხრიდან პატივისცემას, გამომსვლელი უნდა აღიარებდეს აუდიტორიას პარტნიორად და აფასებდეს მის აზრს. ამდენად, მნიშვნელოვანია გამომსვლელის გარეგნული მხარე, იერსახე, ჩაცმულობა. აუდიტორიასთან უშუალო კონტაქტის დამყარებაში გამომსვლელს ეხმარება არავერბალური კომუნიკაცია, დიდი ყურადღება ექცევა ხმის ტონს, ჟესტებს, პოზას, მზერას.

ზეპირი გამოსვლის ერთ-ერთი სახეა პრეზენტაცია. ეს არის საზოგადოებრივი „წარმოდგენა“, რომელიც გარკვეული თემის ან პრობლემის დემონსტრირებასა და გაცნობას ემსახურება, პრეზენტაცია ეხმარება ავტორს, დადებითად განაწყოს აუდიტორია თავისი საქმიანობის მიმართ. პრეზენტაციის მიზანია:

-შექმნა მაღალკვალიფიციური ადამიანის შთაბეჭდილება, რომელიც შემოქმედებითად უდგება თავის საქმიანობას;

-გამოავლინო ინტელექტუალური პოტენციალი და ლიდერის თვისებები;

-დაარწმუნო სხვები, რომ გაიაზრონ შენი იდეები, თვალთახედვა, პოზიცია;

პრეზენტაცია საშუალებას აძლევს ავტორს ან ავტორის ჯგუფს, რომ:

-გაავრცელოს ინფორმაცია მიმდინარე საქმიანობის (სამეცნიერო კვლევების, მიმდინარე ან შესრულებული პროექტების სა ა.შ) შესახებ;

-ამაღლოს საზოგადოების მოთხოვნა საკუთარი ნაშრომის, წიგნის, საქმიანობის სფეროს მიმართ;

-ამაღლოს ჯგუფის ან პირადი ცნობადობა, იმიჯი;

არსებობს ორი სახის პრეზენტაცია: პირველი მიმართულია მსმენელთა ვიწრო წრისადმი და, როგორც წესი, ტარდება კოლეგებს შორის; რაც შეეხება პრეზენტაციის მეორე სახეს, ის უფრო ფართო მოცულობის აუდიტორიას გულისხმობს. შესაძლებელია, ამასთანავე, აუდიტორიაც იყოს არაერთფეროვანი, რაც გამომსვლელისგან მეტ ყურადღებას და ძალისხმევას მოითხოვს; საპრეზენტაციო ტექსტის სქემა შემდეგი სახისაა:

-მისალმება/ყურადღების მიპყრობა;

-პრეზენტაციის მიზნის განსაზღვრა;

-ძირითადი ნაწილი;

-პრეზენტაციის დასრულება;

პრეზენტაცია აუდიტორიასა და მომხსენებლის ცოცხალ კონტაქტს გულისხმობს, ამიტომ მშრალი, მოსაწყენი სიტყვა სასურველ ეფექტს ვერ აღწევს და მსმენელს მალე ბეზრდება მისი მოსმენა. არსებობს რამდენიმე მარტივი წესი, რომელთა გათვალისწინებაც პრეზენტაციას ეფექტურს ხდის:

-საპრეზენტაციო ტექსტი არ უნდა იყოს ძალიან ვრცელი, რომ ის ლექციას არ დაემსგავსოს;

-აუდიტორიას წინასწარ უნდა მიაწოდოთ ის ინფორმაცია, რომელიც შესაძლებელია მან არ იცოდეს;

-ნათლად უნდა წარმოაჩინოთ მიზანი;

-ჩართეთ აუდიტორია პრეზენტაციის პროცესში, აგრძნობინეთ მსმენელებს, რომ მათი ყველა მოსაზრება თქვენთვის მნიშვნელოვანია;

-მადლობა გადაუხადეთ აუდიტორიას შენიშვნებისათვის;

- უპირველეს ყოვლისა, გაითვალისწინეთ, რომ პრეზენტაცია არის დროში შეზღუდული და წინასწარ დადგენილი წესის მიხედვით შეიძლება თითოეული მოხსენებისათვის

განკუთვნილი იყოს 5,10,15 წუთი. მხოლოდ გმონაკლის შემთხვევებში შეიძლება დეტმოს გამომსვლელს მეტი დრო, რის შესახებაც აუდიტორიას წინასწარ ეცნობება.

- მადლობა უნდა გადაუხადოთ საზოგადოებას მოზრმანებისა და ყურადღებისთვის და სთხოვოთ, რომ აქტიურად ჩაერთოს პრეზენტაციის პროცესში და გამოთქვან მზადყოფნა, რომ უპასუხებთ მათ შეკითხვებს და გაითვალისწინებთ მათ რეკომენდციასა და სენისვნებსა თუ შენიშვნებს;

-პრეზენტაციის შესავალ ნაწილში კონკრეტულად უნდა ჩამოაყალიბოთ თქვენი ძირითადი მიზანები და სიახლე;

-პრეზენტაციის ძირითად ნაწილში უნდა გამოკვეთოთ თქვენს ნაშრომში წარმოდგენილი მთავარი დებულებები,რომლებიც ავითარებს თქვენს მსჯელობას;

-შემდეგ კი ისაუბროთ იმ არგუმენტებზე, რომლებიც თქვენი საკითხისთვის ძირითადი და მნიშვნელოვანია;

-დასკვის ნაწილში კიდევ ერთხელ გაესმება ხაზი თქვენს პოზიციას, წარმოდგენილი პრობლემის აქტუალობასა და პერსპექტიულობას.

-გამოსვლის ბოლოს კიდევ ერთხელ უნდა გადაუხადოთ მადლობა ყურადღებისთვის მსმენელს და გამოთქვან მზადყოფნა დისკუსიისათვის;

-გაუმართლებელია ერთ ადგილას უმოძრაოდ დგომა ან ზედმეტი მოძრაობა;

-მიუღებელია საათზე ყურება და მობილურ ტელეფონზე პასუხი;

-აუდიტორიასთან კონტაქტის შენარჩუნების მიზნით აუცილებელია მომხსენებელი უშუალოდ მიმართავდეს აუდიტორიას და მზერა გადაჰქონდეს ერთი მსმენელიდან მეორეზე, რათა ყველა დარწმუნდეს იმაში რომ თქვენ მათ მიმართავთ;

-დაუშვებელია თვალმოუშორებლად ტექსტის კითხვა;

-მიუღებელია ძალიან ხმამაღლა, ან პირიქით, ძალიან ხმადაბლა საუბარი;

-დაუშვებელია ჟარგონის, ბარბარიზმის, ანაქრონიზმების, და არქაიზმების გამოყენება. ეს თქვენს ტექსტს აკადემიურ სახეს უკარგავს სა მსმენელს უარყოფითად განაწყობს თქვენს მიმართ;

-დასაშვებია იუმორი, თუმცა ძალიან ზომიერი;

-მოხსენება უნდა წარიმართოს თავაზიანი, მათ შორის პირველი პირის ფორმით.

მე-4.სამეცნიერო ნაშრომის აგება.სამეცნიერო აპარატი.

სამეცნიერო ნაშრომი გადმოსცემს რომელიმე სფეროში დასრულებული ან მიმდინარე კვლევის შედეგებს; ნებისმიერი სამეცნიერო ნაშრომის ღირსებად ითვლება მეცნიერული სიახლე, რომელიც მასშია გადმოცემული. სამეცნიერო ნაშრომი ძირითადად განკუთვნილია სამეცნიერო საზოგადოებისთვის. შეიძლება გამოვყოთ სამეცნიერო ნაშრომის სამი სახეობა:

- **საკუთრივ სამეცნიერო ნაშრომი** - განკუთვნილია მკითხველთა შედარებით ვიწრო წრისათვის. ამ სახეობაში შედის: მონოგრაფია, დისერტაცია, მოხსენება და ა.შ. გადმოცემის სტილი არის მკაცრი, აკადემიური. საკუთრივ სამეცნიერო ნაშრომის მიზანი არის კვლევის შედეგების წარმოჩენა, სამეცნიერო წრისათვის გაცნობა და სიახლის დაფიქსირება. ამ ტიპის ნაშრომი იქმნება დარგის სპეციალისტის მიერ და განკუთვნილია ამავე ან მონათესავე დარგის სპეციალისტებისათვის. იგულისხმება, რომ მკითხველებს აქვთ საბაზისო ცოდნა. ამდენად ცალკეული დეტალებისა და ტერმინოლოგიის განმარტება აუცილებელ საჭიროებას არ წარმოადგენს. გარდა იმ შემთხვევისა თუ ავტორი თავად ქმნის ახალ ტერმინს ან თეორიას.
- **სამეცნიერო-პოპულარული ნაშრომი** - მისი დანიშნულებაა არაპროფესიონალთათვის სამეცნიერო მიღწევების გაცნობა. მკითხველში მოიაზრება ის ადამიანი, რომელსაც არ აქვს სათანადო ცოდნა, ამიტომ ამგვარი ნაშრომი არ უნდა იყოს გადატვირთული ტერმინოლოგიით, ხოლო თუ ამის აუცილებლობა მაინც დგება მაშინ თითოეული მათგანი უნდა განიმარტოს.
- **სამეცნიერო-სასწავლო ნაშრომი** - აქ ვლინდება ორივე ტიპის სამეცნიერო ნაშრომის მახასიათებლები. საკუთრივ სამეცნიერო სტილთან მას აერთიანებს ტერმინოლოგიის გამოყენება, სისტემურობა, ლოგიკურობა და არგუმენტირება. რაც შეეხება სამეცნიერო-პოპულარულ სტილთან სიახლოვეს, მათ შორი საერთოა ის , რომ ორივე უნდა იყოს ადვილად აღსაქმელი და მისაწვდომი.

სამეცნიერო ნაშრომის შექმნისას აუცილებელია დავიცვათ შემდეგი წესები:

- აუცილებელია საკვლევი საკითხის გარშემო არსებული სამეცნიერო ლიტერატურის მიმოხილვა.
- საკითხის ევოლუციური განვითარების ჩვენება, ანუ საკითხის ისტორია.
- პრობლემის სიახლე და მისი განვითარების ჩვენება, ანუ როგორ მივიდა ავტორი ამ დასკვნამდე.
- განსახილველ საკითხზე ჩატარებული სამეცნიერო ექსპერიმენტის შედეგების ჩვენება.

- რა პრობლემაა განხილული? - ამ კითხვას პასუხი გაეცემა შესავალ ნაწილში.
- რამდენად აქტუალურია დასმული საკითხი და რატომ გახდა იგი კვლევის საგანი?
- ეს შეიძლება იყოს მსჯელობის გარდამავალი ეტაპი შესავალსა და ძირითად ნაწილს შორის.
- კვლევის რა მეთოდებია ძირითად ნაშრომში გამოყენებული?
- რა დასკვნაა მიღებული და რა გზით?
- რა სიახლეა კვლევაში?
- რა პრობლემები დარჩა განსახილველი?

თუკი სამეცნიერო ნაშრომში ყველა ამ კითხვას გაეცა სწორი და ამომწურავი პასუხი, ეს იმას ნიშნავს რომ ნაშრომმა შეასრულა თავისი დამიშნულება.

სამეცნიერო ნაშრომის აგების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტია **სამეცნიერო აპარატის** შექმნა. სამეცნიერო აპარატი გულისხმობს ყველა იმ დამხმარე ტექნიკურ საშუალებას, რომლებიც გამოიყენება კვლევის გაფორმების დროს. სამეცნიერო აპარატში იგულისხმება სქოლიო, შენიშვნა, ბიბლიოგრაფია და სხვადასხვა ტიპის საძიებელი:

- **სქოლიო** - გამოიყენება ნაშრომის ძირითად ნაწილში დამატებითი ინფორმაციის მი-სათითებლად და განთავსებულია ძირითადი ტექსტის ქვეშ, გვერდის ან სტატიის ბო-ლოს(დამოწმებული სტატიის ან მონოგრაფიის სრული სახელწოდება და ავტორი; შე-ნიშვნა; ავტორის განმარტება; დამატებითი ტექსტი).
- **შენიშვნა** - ხშირად ავტორს შენიშვნა ან გარკვეული ინფორმაცია ჩააქვს სქოლიოში, რადგან მას დამატებით ფუნქციას ანიჭებს და ამ გზით გამიჯნავს თავის შენიშვნას ძირითადი ინფორმაციისაგან. ასევე შეიძლება მიეთითოს ზეპირი ინფორმატორის ვინაობაც და მისდამი დამოკიდებულებაც.
- **ბიბლიოგრაფია** - ნაშრომის ბოლოს დართული ლიტერატურის სიაა, რომელსაც ავტორი ადგენს. ბიბლიოგრაფიაში უნდა აისახოს ყველა წყარო, რომელიც ავტორს დასჭირდა მსჯელობის ასაგებად; ავტორი პასუხისმგებელია ბიბლიოგრაფიის სიზუსტეზე; წყაროს მიჩქმალვა ან პირიქით - ლიტერატურის სიის „გაბერვა“ მეცნიერული ეთიკის უხეშ დარღვევად ითვლება; მისი შედგენა შეიძლება შემდეგნაირად: ანბანის რიგზე ან ნუმერაციის პრინციპით.
- **საძიებელი** - ბოლოში ერთვის სამეცნიერო ნაშრომს. მასში ანბანის თანმიმდევრობითა და სათანადო გვერდების მითითებითაა წარმოდგენილი ძირითადი ტექსტიდან ამოკრებილი მასალა, რომელიც ავტორს საყურადღებოდ მიაჩნია.

მე-5 საკითხი:სამეცნიერო ნაშრომი(რეფერატი,თეზისი,ანოტაცია,რეზიუმე).

რეფერატი ლათინური სიტყვაა და ორი მნიშვნელობა აქვს :

- ეს არიას მოკლე წერილობითი ან ზეპირი გადმოცემა მეცნიერული ნაშრომისა,წაკითხული წიგნის შინაარსისა და სხვა;
- მოხსენება,რომელშიც მოცემულია რაიმე საკითხის შესახებ არსებული ლიტერატურის მიმოხილვა

როდესაც ავტორის მიზანია გადმოსცეს მეცნიერული ან სხვა ტიპის ნაშრომის შინაარსი,უნდა გაითვალისწინოს შემდეგი:

- როგორც ნებისმიერ ნაშრომს,რეფერატსაც ესაჭიროება შესავალი ნაწილი,რომელშიც განსაზღვრავთ მიზანს და ჩამოთლით იმ ავტორებს,რომელთა ნაშრომების რეფერირებასაც აპირებთ.
- მაქსიმალურად დაუახლოვეთ სტილი ავტორისეულს.ეს განსაკუთრებით ეხება სამეცნიერო ნაშრომებს,ხოლო მხატვრული და პუბლიცისტური ტექსტების მიხედვით შექმნილ რეფერატში ავტორმა თავად შეიძლება შეარჩიოს სასურველი სტილი.
- უნდა მოვერიდოთ საკუთარი მოსაზრებისა და ინტერპრეტაციის წარმოჩენას,რადგან ამ ტიპის რეფერატი არ ითვალისწინებს ამგვარ დამოკიდებულებას.თუ ეს მაინცდამაინც აუცილებელია,თქვენი პოზიცია სქოლიოში უნდა გაიტანოთ ან ფრილებში ჩაისვას,რათა გაიმიჯნოს იგი სხვათა მოსაზრებისაგან.
- არ შეცვალოთ ავტორის ან ავტორების პოზიცია,არ დაამახინჯოთ ფაქტები
- გაითვალისწინეთ აუდიტორია და იმის მიხედვით,თუ რა მოლოდინი აქვს მას,მაქსიმალურად მოაწოდეთ მოლოდინის შესაბამისი ინფორმაცია.
- სათაურის შექმნისას გაითვალისწინეთ თქვენთვის უკვე ნაცნობი ხერხები,ეცადეთ სათაური იყოს მიმზიდველი,ტევადი და გადმოსაცემი საკითხის ადეკვატური.
- დასკვნაში შეაჯამეთ ავტორების პოზიციები.გამოყავით,რა არის საერთო და განმასხვავებელი ზემოთ წარმოდგენილ ნაშრომებში.დასკვნის შექმნისას გამოიყენეთ თქვენთვის უკვე ნაცნობი ენობრივი საშუალებები

მეორე ტიპის რეფერატი გულისხმობს რომელიმე ვრცელი ნაშრომის შემოკლებულ ვერსიას.ამ ტიპის ნაშრომის შექმნის დროსაც უნდა გავითვალისწინოთ შემდეგი წესები:

- სათაური უცვლელად უნდა გადავიდეს რეფერატში;
- დაცული უნდა იქნეს ნაშრომის სტილი;
- რეფერატი უნდა შეიქმნას ორ ენაზე;

თეზისები - არის მოხსენების, ლექციების, სამეცნიერო ნაშრომის მოკლედ ჩამოყალიბებული ძირითადი დებულებები და ნაბეჭდი სახე აქვთ. უნდა გავითვალისწინოთ:

- თეზისების შექმნისას უნდა ეცადოთ იყოთ კონკრეტულები, ლაკონურად და მოკლედ ჩამოაყალიბოთ თქვენი სათქმელი.
- თეზისის წერისას უნდა გამოიყენოთ მეცნიერული სტილი, აღწერით კონსტრუქციები.
- თეზისის შექმნისას უნდა გაითვალისწინოთ ის, რომ აუცილებელია ჩანდეს ავტორის მოსაზრება, სიახლე, პოეზია და არა ზოგადი დებულებები ან აუდიტორიისთვის კარგად ნაცნობი მოსაზრებები, რომლებიც სამეცნიერო ლიტერატურაშია გამოთქმული.
- შეეცადეთ გამოიყენოთ ყველა საშუალება იმისათვის, რომ სათქმელი იყოს ეფექტური, დამაჯერებელი და ნათელი. არ გადატვირთოთ თეზისები სხვათა მოსაზრების ციტირებით, პერიფრაზით. ეს ყველაფერი ძირითად ტექსტში აისახება.

ანოტაცია - ანოტაცია სამეცნიერო ნაშრომის პრობლემატიკის აქტუალობის, თემის პერსპექტიულობის მოკლე მიმოხილვაა. იგი იწერება მონოგრაფიის სატიტულო გვერდის შემდეგ, მარცხენა მხარეს. ანოტაციიდან მკითხველი ეცნობა არის თუ არა ნაშრომში განხილული მისთვის საინტერესო საკითხები. ის უნდა დაიწეროს ნათელი და მკაფიო ენით, რათა მან შეასრულოს სარეკლამო-საინფორმაციო ფუნქცია და დააინტერესოს მკითხველი.

რეზიუმე - ძირითადი ტექსტის საფუძველზე იქმნება. მას გაბმული, თხრობითი ტექსტის ხასიათი აქვს. კარგად დაწერილი რეზიუმე 150-დან 300 სიტყვამდე შეიცავს (ძირითადი ტექსტის მოცულობის მიხედვით) და გადმოსცემს ამ ტექსტის მთავარ აზრს. ჩვეულებრივ, მასში გადმოდის ძირითადი და ამხსნელი წინადადებები. მკითხველს სრული შთაბეჭდილება რომ შეექმნას ტექსტზე, რეზიუმეს ავტორს არც ერთი ძირითადი მოსაზრება (თეზისი) ყურადღების მიღმა არ უნდა დარჩეს. რეზიუმეს შექმნის ძირითადი პრინციპებია:

- სათაური-რეზიუმე;
- შესავალი და დასკვნა რეზიუმეს არ სჭირდება;
- სტილი მიჰყვება ძირითადი ტექსტის სტილს;
- ავტორის კომენტარები, მსჯელობა, შენიშვნები რეზიუმეში არ აისახება;
- რეზიუმეში მოცემულია ნაშრომში გადმოცემული კვლევის შედეგი.

მე-6 საკითხი: სამეცნიერო ნაშრომი (საბაკალავრო ნაშრომი, სამაგისტრო ნაშრომი, სადოქტორო ნაშრომი; რეცენზია, მონოგრაფია)

საბაკალავრო ნაშრომი უნდა შესრულდეს გარკვეული წესების დაცვით, რომლებსაც აწესებს სათანადო საუნივერსიტეტო ორგანო. საბაკალავრო ნაშრომის მთავარი მოთხოვნებია:

- საკვლევი საკითხი უნდა იყოს დაკავშირებული სტუდენტის მიერ არჩეულ დარგთან.
- საკვლევი საკითხი უნდა იყოს აქტუალური და საინტერესო
- ბაკალავრი კარგად უნდა იცნობდეს საკვლევ საკითხთან დაკავშირებულ ძირითად სამეცნიერო ლიტერატურას და უნდა წარმოაჩინოს კრიტიკული დამოკიდებულება.
- საბაკალავრო ნაშრომი უნდა ჩანდეს სტუდენტის დამოკიდებული კვლევის უნარი.
- საბაკალავრო ნაშრომი უნდა ავლენდეს რომ სტუდენტი კარგად იცნობს კვლევის სხვადასხვა მეთოდს და იყენებს კონკრეტული მიზნის შესაბამისად მისთვის სასურველს.
- საბაკალავრო ნაშრომში უნდა ჩანდეს მეცნიერული მსჯელობის ლოგიკა .
- საკვლევი საკითხი არ უნდა იყოს ძალიან ფართო, ამავე დროს საკითხი მეტ-ნაკლებად უნდა იყოს ამოწურული, თუმცა შესაძლოა ჩანდეს კვლევის პერსპექტივაც.

ისევე როგორც საბაკალავრო ნაშრომი, **სამაგისტრო ნაშრომიც** უნდა შესრულდეს გარკვეული წესების დაცვით, რომლებსაც აწესებს სათანადო საუნივერსიტეტო ორგანო. სამაგისტრო ნაშრომის მთავარი მოთხოვნებია:

- საბაკალავრო ნაშრომისგან განსხვავებით, სამაგისტრო ნაშრომში კვლევის თემატიკა უნდა იყოს შედარებით ფართო და ნაშრომი შედარებით დიდი მოცულობისა.
- ნაშრომში უნდა იყოს ნაჩვენები სიახლე, კრიტიკული და ორიგინალური მიდგომა სამეცნიერო ლიტერატურაში არსებული მოსაზრებებისადმი;
- სამაგისტრო ნაშრომში უნდა ჩანდეს ავტორის ხედვა და უნდა დაფიქსირდეს მისი პოზიცია .
- სამაგისტრო ნაშრომში ამომწურავად უნდა იყოს მიმოხილული საკვლევ თემაზე არსებული სამეცნიერო ლიტერატურა, მათ შორის უცხოურიც.

სადოქტორო ნაშრომი - დოქტორანტურა სამეცნიერო განათლების დამამთავრებელი ეტაპია. დოქტორანტურაში სწავლის პროცესში მეტად მნიშვნელოვანია საკვლევი თემის შერჩევა, რადგან დოქტორანტურაში ყველსზე დიდი დატვირთვა ნაშრომის შესრულებაზე მიდის. ამ შემთხვევაში დოქტორანტი საფუვლიანად უნდა გაეცნოს როგორც მოცემული

საკითხის ირგვლივ არსებულ სამეცნიერო ლიტერატურას, ისე მომიჯნავე სფეროს ირგვლივ არსებულ სამეცნიერო ლიტერატურას. ასევე დოქტორანტი უნდა გაეცნოს უახლეს სამეცნიერო მიღწევებსა და მეთოდებს მისთვის საინტერესო დარგში. სადოქტორო ნაშრომი უნდა იყოს მონოგრაფიული ხასიათის და შესაბამისად უნდა აკმაყოფილებდეს მონოგრაფიისადმი წაყენებულ მოთხოვნებს; სადოქტორო ნაშრომში ამომწურავად უნდა იყოს გაანალიზებული საკვლევი საკითხი და უნდა გადაიჭრას დასმული პრობლემები, რასაკვირველია, სადოქტორო ნაშრომში უნდა ჩანდეს სიახლე და თემის აქტუალობა.

რეცენზია - ლათინური სიტყვაა და განხილვას ნიშნავს. რეცენზია არის ლიტერატურული ან სამეცნიერო ნაშრომის, სპექტაკლის, კინოფილმისა და ა.შ. გარჩევა, კრიტიკული შეფასება; რეცენზია შეიძლება იყოს დადებითი და უარყოფითი, ოღონდ ორივე შემთხვევაში რეცენზენტს მოეთხოვება მაქსიმალური ობიექტურობა და მეცნიერული ეთიკის დაცვა. რეცენზიაში ესა თუ ის მოსაზრება განმტკიცებული უნდა იყოს არგუმენტებითა და ციტატით. რეცენზია იქნება, როგორც სამეცნიერო საზოგადოებისთვის ისე ფართო აუდიტორიისთვის; რეცენზიას აქვს გარკვეული სტრუქტურა:

- პირველ რიგში მოცემულია ნაშრომის სათაური, ფორმატი, აღწერილია სარეცენზიო ნაშრომის სტრუქტურა, წარმოჩენილია სარეცენზიო ნაშრომის დადებითი მხარე და ღირსებები, რეცენზიის მეორე ნაწილში კი მოცემულია იმ შენიშვნათა ნუსხა, რომლებიც გაუჩნდება რეცენზენტს.
- შენიშვნები უნდა იყოს ობიექტური და არგუმენტირებული და შესაძლებელია დაისვას კითხვის სახითაც.
- დასკვნით ნაწილში რეცენზენტი ავლენს თავის დამოკიდებულებას, დადებითს ან უარყოფითს და იძლევა კეთილგანწყობილ რჩევებს, რომლებიც ავტორს დაეხმარება მომავალ საქმიანობაში
- სამეცნიერო რეცენზიის სათაური უნდა იყოს მოკლე, კონკრეტული.
- შესავალ ნაწილშივე წარმოდგენილი უნდა იყოს სარეცენზიო ნაშრომის და მისი ავტორის წარდგენა მკითხველის წინაშე, როგორც წესი, რეცენზიის ეს ნაწილი არ აღემატება ხუთ-ექვს სტრიქონიან აბზაცს.
- რეცენზიაში სქოლიოები არ გამოიყენება არ მიეთითება არც სამეცნიერო ლიტერატურა, თუმცა კი რეცენზიის ავტორი აუცილებლად აღნიშნავს იმის შესახებ, არის თუ არა ნაშრომში სრულად ასახული სამეცნიერო ლიტერატურა. ამავე დროს, რეცენზენტი დაასახელებს იმ სამეცნიერო ლიტერატურას, რომელთა გამოყენება სასურველი იქნებოდა და ავტორის ყურადღების მიღმა დარჩა.

- უარყოფით რეცენზიას შეძლება დაერქვას კრიტიკული წერილი და ამავე ან რეცენზიის სახელწოდებით გამოქვეყნდეს პერიოდულ გამოცემაში.

მონოგრაფია

მონოგრაფია არის ვრცელი გამოკვლევა გარკვეული პრობლემის შესახებ. მასში მოცემულია როგორც საკვლევი საკითხის ისტორია, სამეცნიერო მიმოხილვა, ისე საკუთრივ ავტორის თვალსაზრისი, მსჯელობა და არგუმენტაცია სათანადო ვიზუალური თუ ვერბალური მასალისა და მაგალითების გამოყენებით:

- ისევე როგორც ყველა აკადემიური სამეცნიერო ნაშრომი, მონოგრაფია შედგება შესავლის, ძირითადი ნაწილისა და დასკვნებისაგან.
- შესავალ ნაწილში, როგორც წესი, განხილულია არსებული სამეცნიერო ლიტერატურა მოცემული საკითხის შესახებ, აგრეთვე მოცემულია კვლევის აქტუალობისა და მეთოდების ამსახველი პარაგრაფები.
- მონოგრაფიის ძირითადი ნაწილი, ფაქტობრივად, არის დამოუკიდებელი გამოკვლევების ერთობლიობა, ამიტომ თითოეულ საკითხს თავისთავად უნდა ჰქონდეს შესავალი, მიმოხილვითი, ძირითადი და დასკვნითი ნაწილები
- მონოგრაფიაში ძირითადად მიღებულია სამეცნიერო ლიტერატურის სქოლიოში მითითება.

მე-7 საკითხი: პრეზენტაცია. პრეზენტაციის ზეპირი და ვიზუალური ელემენტები. ეფექტური პრეზენტაცია. ტექსტის მომზადება პრეზენტაციისათვის.

საპრეზენტაციო მოხსენების აგებისას, ფაქტობრივად, იგივე ამოცანები უნდა გადაწყდეს, რაც, ზოგადად, აკადემიური ნაშრომის-სამეცნიერო სტატიის შექმნისას. ამავე დროს, საპრეზენტაციო ტექსტი შეიცავს მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი კომპონენტებსაც. ჯერ მსგავსებაზე ვისაუბროთ, შემდეგ განსხვავებაზე:

მსგავსება - საპრეზენტაციო ტექსტზე მუშაობისას მკაფიოდ უნდა განვსაღვროთ

-რა თემას ვირჩევთ-იგივეა, რაც, პროფესიული ინტერესების შესაბამისად, სამსჯელო საკითხზე ორიენტირება.

-რა მიზანს ვისახავთ-სავარაუდო მიზანი შეიძლება იყოს საკითხის ისტორიულ დინამიკაში შესწავლა, საზოგადოების ინფორმირება, გართობა.

-ვინ იქნება ჩვენი მსმენელი-აუდიტორიის,კერძოდ მისი შემადგენლობის,მოცულობის,ასაკის,ინტელექტუალური დონის,მოთხოვნების,ინტერესების...წინასწარ გათვალისწინება,რაც შესაბამისად აისახება ნაშრომის ენასა და სტილზე,ასევე-პრეზენტაციის სამუშაო რეჟიმზე, მაგ. თუ აუდიტორიას დარგის სპეციალისტები წარმოადგენენ,შესაძლებელია ნაშრომი დაიტვირთოს სპეციალური ტერმინოლოგიით,რაც წინააღმდეგ შემთხვევაში დაუშვებელია ასევე თუ აუდიტორია მხოლოდ რამდენიმე მსმენელისგან შედგება, შესაძლებელია,პრეზენტაციის მუშაობა თავიდანვე დისკუსიის რეჟიმში წარიმართოს. ასეთი რამ ნაკლებად მოსახერხებელია მრავალრიცხოვანი აუდიტორიის პირობებში.

გამოვიყენოთ ჩვენთვის ცნობილი ყველა გზა და საშუალება თემისათვის საჭირო ინფორმაციის შესაგროვებლად:

-წერილობითი (ბეჭდური,ხელნაწერი) წყაროები

-კონსულტაცია დარგის სპეციალისტებთან

-ემპირიული წყაროები

-ინტერნეტში განთავსებული მასალა

გავცხრილოთ მოძიებული მასალა ჭარბი ინფორმაციისგან და დავალაგოთ თემატური ან რაიმე სხვა ტიპის კლასიფიკაციის პრინციპით.

-შედარებითი ანალიზის გზით,შევაფასოთ წყაროები,შევიმუშაოთ საკუთარი თვალდახედვა და გამოვყოთ მნიშვნელოვანი პრობლემური საკითხები.

-შევადგინოთ გეგმა,რომელშიც საკითხები შემდეგი თანმიმდევრობით განაწილდება:

- შესავალი - საპრეზენტაციო თემის აქტუალობა,მიზანი და ამოცანები;ავტორის თეზისი;ნაშრომის სტრუქტურა;

- ძირითადი ნაწილი -თეზისის დასაბუთება, არგუმენტაცია (კონტრარგუმენტის უკუგდება);

- დასკვნა - ძირითადი არგუმენტების შეჯამება;თეზისზე ორიენტირება;მთავარ თემასთან მიმართებით,პრობლემური კითხვის დასმა და მსმენელისათვის სავარაუდო პრესპექტივის შეთავაზება;დავაზუსტოთ სათაური; გეგმის მიხედვით შევქმნარ საპრეზენტაციო მოხსენების შავი ვარიანტი,ხოლო შემდეგ,შესწორებისა და რედაქცია-კორექტურის საფუძველზე-საბოლოო ვერსია.

განსხვავება - საპრეზენტაციო ტექსტი,გარდა ზემოაღნიშნული შესავალი,ძირითდი და დასკვნითი ნაწილებისა,შეიცავს მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელ,სპეციფიკურ კომპონენტებს. ეს კომპონენტებია:

- მისაღმება და წარდგენა აუდიტორიის წინაშე,რაც წინ უძღვის ძირითად საპრეზენტაციო ტექსტს

- პრეზენტაციის დასრულება,რითაც მთავრდება საპრეზენტაციო ტექსტი.აღნიშნულ მონაკვეთში გათვალისწინებულია:

- მადლობის გადახდა დამსწრე საზოგადოებისა და იმ პირთათვის,რომლებმაც მონაწილეობა მიიღეს პრეზენტაციის ორგანიზებაში .

- პრეზენტატორის მზადყოფნა: ა)აუდიტორიის კითხვებზე პასუხებისათვის;ბ)შენიშვნებისა და რჩევების გასათვალისწინებლად.

საპრეზენტაციო ტექსტი,სასურველია,წარმოდგენილი იყოს power point-ში,ასევე,რეკომენდირებულია სხვადასხვა ტიპის ვიზუალური საშუალებები,როგორცაა პლაკატები,ექსპონატები,ფოტო და ვიდეომასალა. მათ საჩვენებლად წინასწარ უნდა მომზადდეს საპრეზენტაციო გარემო და შესაბამისი ტექნიკური აპარატურა. დიდი მნიშვნელობა აქვს თვალსაჩინოების ზომიერად შერჩევასა და ლოგიკურად დალაგებას,რათა მსმენელი არ დაიღალოს ჭარბი ინფორმაციით.

გასათვალისწინებელია რამდენიმე მნიშვნელოვანი მომენტი:

- ჩაცმულობა და ვარცხნილობა - პრეზენტატორს უნდა ეტყობოდეს რომ გამოსვლის დღე მისთვის მნიშვნელოვანია.
- პოზა - მომხსენებელი უნდა იყოს გამართული და თავაწეული
- მოძრაობა,ჟესტ-მიმიკა - მომხსენებელი უნდა გათავისუფლდეს შინაგანი შებოჭილობისაგან.
- მზერა - დაუშვებელია მომხსენებლისგან თვალების ერთ ადგილას მიშტერება ან გამუდმებული ცეცება.
- ხმა - მომხსენებლის ხმა უნდა იყოს ბუნებრივი და ძალდაუტანებელი
- დახვეწილი მეტყველება - აუდიტორაზე არასახარბიელო გავლენას ახდენს მომხსენებლის არასტანდარტული წარმოთქმა,პაუზის,სუნთქვის არათანაბარი განაწილება,აკვიატებული გამოთქმები.
- ზომიერი იუმორი - ამ გზით გამომსვლელი დადებით შთაბეჭდილებას ახსენს მსმენელზე.
- განათელება - პროფესიული ცოდნა,რომელიც მიიღწევა საკითხის სიღრმისეული ცოდნით.

- სალიტერატურო ენის ნორმების დაცვა - აუდიტორიაზე არასასრუველ შთაბეჭდილებას ახდენს პრეზენტატორის სალიტერატურო ენის უმართებულო ფორმები თუ ორთოგრაფიული ცოდნის სიმწირე.
- აკადემიზმი - კოლეგიალურობა,კორექტულობა და სხვა.